

До спеціалізованої вченої ради
Д 26.056.06 Київського
національного університету
будівництва і архітектури

ВІДГУК

офіційного опонента доктора технічних наук,
професора **Коваль Лідії Михайлівни**
на дисертаційну роботу **Пилипчук Оксани Дмитрівни** на тему:
**«НАУКОВІ ОСНОВИ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ АРТ-ОБ'ЄКТІВ І ДИЗАЙНУ
ІНТЕР'ЄРНОГО ПРОСТОРУ»**,
представлену на здобуття наукового ступеня доктора технічних наук за
спеціальністю 05.01.03 – Технічна естетика

Вивчення дисертаційної роботи та праць здобувачки, опублікованих за темою дисертації, дало можливість зробити наступні висновки щодо даного дослідження на здобуття наукового ступеня доктора технічних наук.

Актуальність теми дослідження та зв'язок з науковими програмами, темами.

Дисертаційна робота Пилипчук Оксани Дмитрівни присвячена актуальній і перспективній для сучасної технічної естетики та теорії дизайну науковій проблемі – встановленню закономірностей взаємозв'язку арт-об'єктів і дизайну інтер'єрного простору.

Актуальність дослідження визначається, насамперед, трансформацією сучасного предметно-просторового середовища під впливом цифрових технологій, нових матеріалів, інноваційних художніх практик, соціокультурних змін та підвищення вимог до якості візуального й емоційного сприйняття інтер'єру. Авторка слушно наголошує на необхідності переходу від переважно інтуїтивного використання мистецьких об'єктів у дизайні до системного, методологічно обґрунтованого підходу, який дозволяє враховувати композиційні, просторові, функціональні, колористичні та перцептивні характеристики. Дисертантка вбачає суть наукової проблеми в недостатній розробленості комплексного методологічного підходу до взаємозв'язку арт-об'єктів та інтер'єрного середовища й обґрунтовує необхідність кількісного визначення їх візуального впливу (с. 51–52).

Позитивним є те, що дослідниця розглядає проблему на перетині технічної естетики, теорії дизайну, образотворчого мистецтва, теорії візуального сприйняття, семіотики та сучасних технологій проєктування. Такий міждисциплінарний характер відповідає сучасному стану розвитку дизайн-досліджень.

Дисертаційне дослідження виконано в межах наукової теми кафедри В2 «Дизайн» КНУБА «Теорія і методологія дизайну. Синтез творів мистецтва в предметно-просторовому середовищі» (державний реєстраційний № 0121U113087), що безпосередньо відповідає проблематиці представленої роботи (с. 53–54).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертації ґрунтуються на значному обсязі теоретичного й емпіричного матеріалу. Методологічний апарат дослідження включає бібліографічний, системно-структурний, порівняльний, художньо-візуальний, композиційний, аналітичний методи, комп'ютерне моделювання, експериментальний дизайн, експертне оцінювання та соціологічне опитування (с. 55–58).

Особливої уваги заслуговує спроба Оксани Дмитрівни поєднати якісні та кількісні методи дослідження. Для емпіричної перевірки положень роботи залучено 133 респондентів, серед яких 16 фахівців, 95 студентів-магістрів та 22 особи без мистецької освіти (с. 58). Це дозволило авторці зіставити особливості професійного та непрофесійного сприйняття арт-об'єктів.

Важливим результатом є розроблення багаторівневої моделі рівневого сприйняття (MPC), яка пов'язує параметри арт-об'єкта та інтер'єрного простору з трьома рівнями візуального сприйняття – I Max, II Intermediate та III Min (с. 293–294). Подальшим розвитком цієї моделі є системна модель кількісного оцінювання SMKO, побудована на п'яти критеріях: масштабному співвідношенні, візуально-просторових параметрах, колористичній композиції, функціональному балансі та емоційному стані (с. 295–297).

Загалом, логіка переходу від теоретичного аналізу до систематизації арт-об'єктів, розроблення методологічних засад, формування рівневої моделі, її кількісного оцінювання та практичної апробації є послідовною.

Характеристика дисертації.

Структура дисертації і послідовність викладу матеріалу виглядають виправданими з точки зору логіки сценарної побудови дослідження. Дисертація має загальний обсяг 520 сторінок, з яких 345 сторінок становить

основний текст. Робота містить анотації українською та англійською мовами, перелік умовних позначень і скорочень, вступ, сім розділів, загальні висновки, список використаних джерел із 520 найменувань та додатки.

У вступі дисертації обґрунтовується актуальність обраної теми, визначаються мета і основні завдання дослідження, об'єкт, предмет та методи дослідження, розкриваються наукова новизна, теоретичне і практичне значення дослідження, особистий внесок здобувача, апробація результатів дослідження і публікації.

Перший розділ присвячено аналізу теорії та практики взаємозв'язку арт-об'єктів з інтер'єрним простором. Авторка аналізує науково-теоретичні джерела, сучасні практики інтеграції мистецтва в інтер'єр, визначає сучасні тенденції та формує понятійно-термінологічний апарат (с. 67–117).

У **другому розділі** розглянуто концептуальні аспекти застосування арт-об'єктів у сучасному інтер'єрі, зокрема естетико-культурні, інноваційно-технологічні, екологічні аспекти та їх взаємозв'язок зі складовими метадилайну (с. 118–148).

Третій розділ містить теоретичне обґрунтування використання арт-об'єктів, їх класифікацію, визначення категорій творів образотворчого мистецтва та дослідження їх ролі у формуванні характерних ознак інтер'єрного простору, виявлення принципів інтеграції образотворчого мистецтва та визначення закономірностей їх взаємозв'язку з дизайном інтер'єру (с. 149–183).

У **четвертому розділі** сформовано методологічні засади взаємозв'язку арт-об'єктів і дизайну інтер'єру. Розглянуто художньо-композиційні методи, матеріальні та знаково-асоціативні засоби, структурний аналіз творів мистецтва, техноцифрові засоби інтеграції та підходи до формування емоційно комфортного середовища, а також трансформацію методів від традиційних до сучасних (с. 184–235).

П'ятий розділ є центральним щодо формування власного наукового інструментарію дослідниці. У ньому визначено визначено рівні сприйняття за масштабом, типами форм, пластичністю, колористикою, функціональністю та впливом на емоційний стан, сформовано МРС та запропоновано систему її кількісного оцінювання SMKO (с. 236–300).

Шостий розділ присвячено результативності та перспективам розвитку запропонованого підходу, зокрема порівнянню розробленої системи з існуючими стратегіями художнього проектування та визначенню її наукової значущості (с. 301–340).

У цьому розділі представлено практичну апробацію науково-методологічного підходу в художньо-проектній та освітній діяльності (с. 341–390).

У висновках дисертації міститься узагальнена інформація про результати проведеного дослідження.

Заслуговує на увагу значний обсяг деталізованих додатків, які вдало доповнюють основний зміст роботи.

Отже, загальна структура дисертації відповідає логіці наукового дослідження – від аналізу проблемного поля до розроблення методологічного інструментарію та його апробації. Загалом, перераховані вище здобутки дисертантки справляють позитивне враження цілісної праці, виконаної на високому науково-практичному рівні кваліфікованим науковцем, який досконало орієнтується у всіх питаннях розроблюваної проблеми.

Науковий рівень дисертації та новизна одержаних результатів.

Наукову цінність дисертації визначає насамперед системна спроба сформулювати цілісну методологію взаємозв'язку арт-об'єкта та інтер'єрного простору.

До найбільш вагомих наукових результатів належать:

- розроблення системних теоретико-методологічних основ взаємозв'язку арт-об'єктів і дизайну інтер'єру;
- визначення та систематизація сучасних принципів інтеграції образотворчого мистецтва в інтер'єр;
- розроблення методологічної структури взаємозв'язку арт-об'єктів і дизайну інтер'єрного простору;
- формування ієрархічної системи рівнів візуального сприйняття;
- створення багаторівневої дизайн-системи МРС;
- розроблення системної моделі кількісного оцінювання SMKO;
- удосконалення класифікації арт-об'єктів та понятійно-термінологічного апарату;
- розвиток міждисциплінарних засад синтезу образотворчого мистецтва, дизайну та технічної естетики.

Зазначені положення систематизовано авторкою у формулюванні наукової новизни (с. 61–62). Вони мають внутрішній зв'язок із поставленими завданнями дослідження та основними результатами, представленими у розділах 3–7.

Особливої уваги заслуговує МРС, у якій параметри масштабу, дистанції сприйняття, кута охоплення, типу форми, пластичності,

колористики, функціональності та емоційного впливу об'єднані в єдину формалізовану систему (с. 293–294).

Саме ці положення визначають наукову новизну роботи.

Значущість наукових результатів для теорії і практики та їх впровадження.

Практичне значення дисертації полягає у можливості використання запропонованого інструментарію на передпроектному та проектному етапах формування інтер'єрного простору.

MPC і SMKO запропоновано як інструменти аналізу, прогнозування та оцінювання взаємодії арт-об'єкта з інтер'єром. Важливо, що Оксана Дмитрівна не обмежується теоретичним моделюванням, а демонструє застосування системи на конкретних проєктах житлових, офісних та громадських інтер'єрів у сьомому розділі (с. 341–349).

Показовими є матриці параметрів MPC, у яких зіставляються проєктні параметри, фактична реалізація, оцінки критеріїв та інтегральний показник Q (с. 343–349). Це робить запропонований підхід потенційно придатним не лише для дослідницьких, а й для професійних та освітніх дизайн-практик.

Впровадження результатів дисертації підтверджено матеріалами, наведеними на с. 63–64 та актами впровадження у додатку Д, де зазначено застосування розробленого підходу в архітектурно-дизайнерських студіях, а також в освітньому процесі.

Дискусійні питання та зауваження.

Відзначаючи високий рівень дисертаційного дослідження, його концептуальну цілісність і вагомість отриманих результатів, вважаю за доцільне висловити низку зауважень і рекомендацій:

1. На с. 52 авторка визначає арт-об'єкти як інтегровані в інтер'єр твори образотворчого мистецтва, здатні чинити цілеспрямований вплив на візуальне сприйняття та художню організацію середовища. У подальшому дослідженні до категорії арт-об'єктів фактично включаються об'єкти з утилітарною функцією, декоративні аксесуари, меблеві елементи, освітлювальне обладнання тощо (с. 296, 299–300). На нашу думку, було б доцільно чіткіше розмежувати поняття власне арт-об'єкта, художньо-декоративного об'єкта, функціонального арт-об'єкта та об'єкта арт-дизайну. Це дозволило б уникнути певної термінологічної дифузії та точніше визначити межі запропонованої класифікації.

2. На с. 58 зазначено, що соціологічне опитування проведено серед 133 респондентів: 16 фахівців, 95 студентів-магістрів та 22 особи без

мистецької освіти. Така структура вибірки дає можливість здійснювати певне порівняння груп, однак істотна нерівномірність їх чисельності потребує додаткового методологічного пояснення. Зокрема, було б бажано чіткіше обґрунтувати принципи формування вибірки, критерії включення респондентів до кожної групи, характеристики професійного досвіду фахівців та процедуру статистичної перевірки відмінностей між групами. Рекомендовано у подальших публікаціях розширити методичний опис вибірки та застосовувати статистичні показники, що дозволяють оцінити статистичну значущість виявлених відмінностей.

3. На с. 241–243 запропоновано співвідношення між максимальним габаритним розміром арт-об'єкта та дистанцією сприйняття, а також коефіцієнти корекції для різних рівнів сприйняття. Надалі ці коефіцієнти стають основою формалізованої МРС (с. 293–294). Разом із тим, у тексті недостатньо виразно розмежовано коефіцієнти, які безпосередньо отримані в результаті авторських експериментів, і коефіцієнти, що приймаються на основі аналізу літературних джерел або теоретичних припущень. Вважаємо, що для посилення доказової бази роботи доцільно було б окремо представити процедуру виведення кожного базового коефіцієнта.

4. На с. 295–297 авторка пропонує інтегральний показник якості інтеграції Q як середнє арифметичне п'яти критеріїв K_1 – K_5 . Такий підхід є зрозумілим і зручним для практичного застосування. Водночас однакова вагомість масштабного, візуально-просторового, колористичного, функціонального та емоційного критеріїв є методологічним припущенням, яке потребує додаткового обґрунтування. Зокрема, у різних типах інтер'єрів значущість цих критеріїв може бути неоднаковою. Наприклад, для музейного середовища, житлового інтер'єру, ресторану або дитячого простору співвідношення функціональних та емоційно-естетичних характеристик може істотно відрізнятись. Тому перспективним напрямом подальшого розвитку SMKO вважаємо введення диференційованих вагових коефіцієнтів залежно від типу інтер'єру, його функціонального призначення та цільової аудиторії.

5. У змісті дисертації після назви розділу 6 «Результативність та перспективи розвитку запропонованого підходу...» безпосередньо наведено підрозділи 6.2 та 6.3, тоді як підрозділ 6.1 у змісті відсутній (с. 49). Це є структурно-технічним недоліком, який бажано усунути в остаточній редакції роботи. Якщо відповідний матеріал фактично належить до підрозділу 6.1, доцільно відновити його назву; якщо ж підрозділ 6.1 не передбачався,

необхідно перенумерувати наступні підрозділи як 6.1 та 6.2. Така корекція забезпечить формальну послідовність структури дисертації.

6. У сьомому розділі наведено п'ять прикладів практичного застосування МРС, причому авторка зазначає, що реалізовані проєктні рішення забезпечили максимальні значення за всіма критеріями K_1 – K_5 (с. 341–342). У таблицях 7.1.1–7.1.5 наведені оцінки, за якими інтегральний показник Q становить 5,0 (с. 343–349). Такий результат демонструє відповідність реалізованих об'єктів запропонованій моделі, однак одночасно створює питання щодо незалежності процедури верифікації: фактично проєкти, які апробують систему, проєктувалися відповідно до самої системи. Для посилення доказовості було б доцільно доповнити апробацію порівняльним аналізом об'єктів, спроектованих без застосування МРС, або провести незалежне експертне оцінювання вже існуючих інтер'єрів. Це дозволило б продемонструвати не лише відповідність запропонованої системи авторським проєктам, а й її прогностичну здатність.

7. Практична частина сьомого розділу є змістовно важливою, однак у деяких випадках опис параметрів МРС переважає над порівняльним аналізом отриманих результатів. Наприклад, на с. 343–349 детально наведені матриці параметрів окремих об'єктів, проте було б корисно узагальнити результати п'яти апробацій у єдиній порівняльній таблиці із зазначенням типу інтер'єру, рівнів L , значень K_1 – K_5 , Q та відповідності фактичного результату поставленій проєктній меті. Така таблиця зробила б доказову частину сьомого розділу більш компактною та аналітично виразною.

Висловлені зауваження мають переважно дискусійний і рекомендаційний характер і не знижують загальної позитивної оцінки дисертації.

Повнота викладу основних наукових результатів в опублікованих працях.

Дисертанткою представлено значний масив наукових публікацій. За наведеними у дисертації даними, опубліковано 74 наукові праці, серед яких сім статей у виданнях, що індексуються у Scopus та Web of Science, 23 статті у фахових виданнях категорії «В», три розділи у колективних монографіях, матеріали та тези конференцій, а також свідоцтва про реєстрацію авторського права (с. 66, список публікацій у додатку Е на с. 507–520).

Позитивно слід оцінити наявність одноосібних публікацій, у яких безпосередньо розкрито основні положення дисертації, зокрема щодо класифікації арт-об'єктів, рівнів візуального сприйняття, естетико-

культурної та інноваційно-технологічної інтеграції, а також запропонованих авторських моделей.

Важливо, що окремо зареєстровано авторські права на твори наукового характеру «Дизайн-система Модель рівневого сприйняття (МРС) взаємодії арт-об'єкта та інтер'єрного середовища» та «Системна модель кількісного оцінювання ефективності інтеграції арт-об'єктів у інтер'єрний простір (SMKO)» (с. 505, 506).

Відповідність дисертації обраній спеціальності та профілю спеціалізованої вченої ради.

Дисертація за своїм змістом відповідає спеціальності 05.01.03 – Технічна естетика, за якою спеціалізований вчений раді Д 26.056.06 надано право проводити захист дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора технічних наук.

Мова та стиль дисертації.

Дисертація написана державною мовою. Виклад матеріалу логічний, термінологія коректна, стиль відповідає вимогам до наукових праць. Оформлення дисертації та автореферату загалом відповідає встановленим вимогам.

Відповідність академічної доброчесності.

Аналіз звіту подібності за результатами перевірки дисертаційної роботи на текстові збіги дозволяє зробити висновок, що дисертаційна робота Пилипчук Оксани Дмитрівни не містить елементів фальсифікації, компіляції, фабрикації, плагіату та запозичень і є результатом самостійних досліджень авторки. Використані в дисертації ідеї, результати й тексти інших авторів мають належні посилання на відповідні джерела.

Ідентичність змісту автореферату і основних положень дисертації.

Автореферат повністю відображає основні положення, висновки і рекомендації дисертаційного дослідження і є ідентичним результатам дисертації.

Висновок про відповідність дисертаційної роботи вимогам МОН України.

Дисертаційна робота Пилипчук Оксани Дмитрівни «Наукові основи взаємозв'язку арт-об'єктів і дизайну інтер'єрного простору» є завершеним самостійним науковим дослідженням, у якому розв'язано актуальну наукову проблему розвитку теоретико-методологічних засад технічної естетики та дизайну щодо системного взаємозв'язку арт-об'єктів і предметно-просторового середовища інтер'єру. Дослідниця зосереджується на виявленні

закономірностей формування гармонійного предметно-просторового середовища, синтезі візуального мистецтва і дизайну, визначенні методів та засобів створення естетичних, функціональних і соціокультурних характеристик середовища із застосуванням арт-об'єктів.

У роботі одержано нові науково обґрунтовані результати в галузі технічної естетики. Особливо важливо, що дослідження не обмежується мистецтвознавчим описом арт-об'єктів, а спрямоване на формування системи параметрів, критеріїв та формалізованих моделей, які можуть використовуватися у процесі дизайн-проектування, розв'язуючи також важливу науково-прикладну проблему.

До найбільш вагомих результатів роботи належать розроблення комплексу теоретико-методологічних основ, систематизація принципів і методів інтеграції арт-об'єктів, формування ієрархічної системи рівнів візуального сприйняття, створення моделі рівневого сприйняття (MPC) та системної моделі кількісного оцінювання SMKO.

Наукова новизна, теоретична та практична значущість одержаних результатів визначаються системністю запропонованого підходу та його орієнтацією на поєднання художньо-композиційних, функціональних, просторових, технологічних і перцептивно-емоційних характеристик арт-об'єкта та інтер'єру. Результати дослідження мають як теоретичне значення для розвитку технічної естетики та теорії дизайну, так і прикладне значення для передпроектного аналізу, художньо-проектної діяльності та професійної підготовки дизайнерів. Загалом робота має широкі перспективи подальшого розвитку в напрямі новітніх теоретичних основ дизайну та методів моделювання гармонійного предметно-просторового середовища як методологічної бази технічної естетики в сучасних дизайн-процесах.

Висловлені у відгуку зауваження та рекомендації переважно стосуються уточнення термінологічного апарату, методології емпіричної верифікації, формалізації окремих положень SMKO та структурно-технічного вдосконалення викладу матеріалу. Вони мають дискусійний і рекомендаційний характер та не ставлять під сумнів загальну наукову цінність отриманих результатів.

Отже, дисертація виконана на високому науково-технічному рівні та відповідає спеціальності 05.01.03 – Технічна естетика. Враховуючи викладене вище, можна констатувати, що дисертаційна робота **«Наукові основи взаємозв'язку арт-об'єктів і дизайну інтер'єрного простору»** є завершеною науковою роботою, яка повністю відповідає вимогам до

докторських дисертацій 7, 8, 9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17.11.2021 № 1197 (у редакції), а її автор **Пилипчук Оксана Дмитрівна** заслуговує присудження наукового ступеня доктора технічних наук за спеціальністю 05.01.03 – Технічна естетика.

Офіційний опонент

доктор технічних наук, професор,
завідувач кафедри цифрового мистецтва
Київського національного університету
технологій та дизайну



Л. М. Коваль

Підпис д. т. н., проф. засвідчую:



Підпис Л. М. Коваль
засвідчую
ПІДПИСАНО